

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
3832–3834-08

meddelad i Stockholm den 20 november 2009

KLAGANDE

Statens skolinspektion
Box 23069
104 35 Stockholm

MOTPART

PPS Power Planning System AB, 556504-2255
Mjölnarvägen 4
131 31 Nacka

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 9 maj 2008 i mål nr 4662-07, 4664-07 och 4665-07, se bilaga

SAKEN

Bidrag till fristående skola

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer länsrättens domslut.

YRKANDEN M.M.

Statens skolinspektion yrkar att Regeringsrätten med ändring av kammarrättens dom ska fastställa länsrättens domslut.

Dok.Id 81553

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

PPS Power Planning System AB (bolaget) anser att kammarrättens dom ska fastställas.

Inspektionen anför bl.a. följande.

Målet avser frågan om en fristående gymnasieskola har rätt att anordna körkortsutbildning inom ramen för en bidragsberättigad gymnasieutbildning som en del av elevens fria val. Inspektionen hävdar att detta inte är möjligt.

Fristående gymnasieskolor ska enligt 9 kap. 8 § skollagen (1985:1100) anordna utbildning som ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen motsvarar de kunskaper och färdigheter som den offentliga gymnasieskolan ska förmedla på nationella och specialutformade program. Detta betyder att de fristående skolorna har ett visst friutrymme att finna egna lösningar kring själva utförandet av utbildningen. Friheten gäller utbildningens utformning och pedagogiska genomförande. Kunskapsuppdraget i gymnasieskolan bestäms av program mål som fastställs av regeringen. Innehållet i de kurser som ingår i de nationella programmen har fastställts av Skolverket. Kursplanerna fastställs med utgångspunkt i program målet och grundar sig på pedagogiska bedömningar som bygger på verkets erfarenhet och praxis inom området under medverkan av experter inom respektive ämnesområde. Bolaget har för var och en av de sökta utbildningarna utfäst sig att följa motsvarande nationella programs fastställda program mål samt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna, något som förstärker kravet på likvärdighet mellan de sökta utbildningarna och utbildningen i den offentliga gymnasieskolan.

Vid en gymnasieutbildning på ett nationellt program har en kommun frihet att inom ramen för det individuella valet erbjuda eleverna samtliga kurser som finns i kommunens kursutbud utan att beakta program målet. Kravet är dock att kursen måste ligga på en nivå som motsvarar en kurs i gymnasieskolan. En fristående gymnasieskola som har avsatt utrymme för individuellt val i sina utbildningar kan på samma sätt erbjuda kurser vars mål och innehåll inte hänförs till

Mål nr
3832–3834-08

utbildningsmålet. Det betyder dock inte att det råder frihet att erbjuda eleverna kurser vars innehåll inte når upp till kravet på art och nivå.

Körkortsmoment avseende behörighet B återfinns i gymnasieutbildning endast som ett nödvändigt inslag för att uppnå behörighet som yrkesförare. Körkortsteori med eller utan körkortslektioner är inte en utbildning som ryms inom gymnasieskolan annat än i de utbildningar på fordonsprogrammet och motsvarande utbildningar som leder fram till behörighet som yrkes- eller anläggningsförare. Den aktuella kursen har därför inte ett kunskapsinnehåll som anknyter till gymnasieskolans kunskapsuppdrag. Om sådana kurser som målen avser skulle få tillgodoräknas i slutbetyget innebär detta att eleven inte erbjuds en fullständig gymnasieutbildning. Skulle kammarrättens dom stå fast innebär det att eleverna i praktiken endast skulle få en utbildning som omfattar 2 350 av föreskrivna 2 500 gymnasiepoäng.

Den elev som avslutar sin utbildning vid en fristående skola ska vara behörig för studier vid högskola eller universitet. Eleven ska med sina betyg kunna konkurrera på lika villkor med den som gått en gymnasieutbildning inom det offentliga skolväsendet. Det är i och för sig värdefullt för den enskilde att ha körkort. Det innebär dock inte att körkortsutbildning av vare sig teoretisk eller praktisk natur ska anordnas vid kommunala eller fristående gymnasieskolor annat än i särskilt angivna fall. Den aktuella kursen ligger således utanför gymnasieskolans uppdrag. En fristående gymnasieskola kan däremot erbjuda eleverna en frivillig körkortsutbildning så länge den läggs utanför den ordinarie undervisningen och i kurser som inte ger poäng i slutbetyget.

Inspektionen delar inte kammarrättens bedömning av innehållet i den kurs i trafikkunskap som målen avser. Kammarrätten har tagit särskild hänsyn till bolagets påstående att utbildningen har ett innehåll utöver rena körkortskunskaper. Vid en jämförelse mellan kursmålen i Vägverkets föreskrifter om kursplan för behörighet B och bolagets kursplan framgår att dessa inslag endast utgör sådana kunskaper som normalt återfinns inom en vanlig körkortsteoretisk utbildning vid trafikskolor.

Bolaget anför bl.a. följande.

Inspektionen intar en mycket restriktiv hållning till tolkningen av regleringen av fristående skolor och vill begränsa fristående skolors friutrymme till lösningar kring själva utförandet av utbildningen. Inspektionen synes mena att en fristående skola i stort sett är bunden till att använda sig av de kurser som ges inom det offentliga skolväsendet. Detta är en oacceptabel tolkning av det friutrymme lagstiftaren har tillerkänt fristående skolor och som dessutom saknar stöd i förarbetena till lagstiftningen.

Skolverket har vid tidigare ansökningar om tillstånd för att bedriva fristående gymnasieskolor godkänt den aktuella kursen utan anmärkning. Detta innebär att kursen är aktiv och bedrivs vid fyra gymnasier med ca 2 600 elever. Dessa gymnasier har även haft tillsyn av Skolverket utan någon erinran mot kursen.

Trafikkunskapskursen är en mycket bredare och djupare kurs än enbart en kurs för kunskaper motsvarande körkort behörighet B. Kunskapsdelen motsvarande körkort B omfattar ca 40 av totalt 150 poäng. För att få körkort måste eleven själv bekosta och avlägga kunskaps- och körprov för Vägverkets inspektörer. Kursen Trafikkunskap är en övergripande kurs över betydelsen av kommunikationer och transporter. Den belyser ämnet ur många synvinklar; historiskt, ekonomiskt, globalisering, miljö, säkerhet, olyckor m.m. Den begränsar sig inte till personbilstransporter utan belyser även andra alternativ. Kursen överskrider med råge de krav som ”art och nivå” ställer på en gymnasiekurs. En god kunskap inom kommunikations- och transportområdet tillsammans med goda kunskaper inom trafiksäkerhetsområdet är av stor betydelse för både samhället och individen. Detta innebär att även de elever som väljer trafikkunskapskursen väl erhåller gymnasiekunskaper motsvarande 2 500 poäng.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Utbildningen i gymnasieskolan utgörs bl.a. av utbildning på nationella program. Inom de nationella programmen kan finnas utbildningar med olika inriktningar (5 kap. 3 § skollagen). Omfattningen av studierna på nationella program betecknas med gymnasiepoäng. Utbildningen inom varje ämne sker i form av en eller flera kurser. För varje kurs ska det anges hur många gymnasiepoäng den omfattar. De nationella programmen ska innehålla 2 500 gymnasiepoäng, varav 300 poäng utgör kurser inom det individuella valet (skollagen, bilaga 2).

Enligt 5 kap. 4 § skollagen ska de nationella programmen vara grund för fortsatt utbildning på högskolenivå och för yrkesverksamhet.

Det krävs inte något formellt godkännande för att bedriva utbildning på gymnasienivå. Detta eftersom utbildningen efter grundskolan är en frivillig skolform (prop. 1995/96:200 s. 27). Däremot ställer staten vissa krav på fristående gymnasieskolor som ansöker om offentligt stöd. Om en fristående skola lämnar utbildning som ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella och specialutformade program, ska Statens skolinspektion enligt 9 kap. 8 § första stycket skollagen förklara skolan berättigad till bidrag under förutsättning att vissa ytterligare krav som inte är aktuella i målet är uppfyllda.

Enligt förarbetsuttalanden till det nämnda lagrummet har uttrycket ”väsentligen” valts för att visa att en fristående gymnasieskola inte helt behöver följa de regler som omgärdar de ifrågavarande programmen inom gymnasieskolans ram. Samtidigt framhålls att kravet ska ses som en markering av den vikt lagstiftaren fäster vid att utbildningen vid de fristående gymnasieskolorna är likvärdig med den som ges inom det offentliga skolväsendet (prop. 1995/96:200 s. 73).

Förutsättningarna för att ta körkort inom ramen för gymnasieskolan finns reglerade i Skolverkets föreskrifter om förarutbildning i gymnasieskola, fristående gymnasieskola och inom gymnasial vuxenutbildning (SKOLFS 2000:142). Av

Mål nr
3832–3834-08

föreskrifterna framgår vilka kurser en elev i gymnasieskola, fristående gymnasieskola eller komvux måste genomgå för att inom ramen för utbildningen kunna få avlägga förarprov för traktorkorts- eller körkortsbehörighet.

Av handlingarna i målen framgår följande. Bolagets fristående gymnasieskolor erbjuder utbildningar på sex nationella program med huvudsakligen teoretisk inriktning där eleverna inom ramen för det individuella valet kan välja en kurs i trafik-kunskap innefattande bl.a. körkortsutbildning behörighet B (personbil). Ingen av utbildningarna leder fram till behörighet som yrkes- eller anläggningsförare. Enligt bolagets informationsmaterial erbjuds eleverna fri körkortsutbildning i form av teoriundervisning samt 20 körlektioner med egna trafiklärare och övningsbilar men eleven får själv bekosta läromedel och uppkörning. Förutom att ge den kunskap som krävs för körkort behörighet B ska kursen bl.a. utveckla förståelse för den betydelse kommunikation och kommunikationsmedel har i samhället. Vidare ska kursen belysa olika kommunikationsmedels möjligheter och begränsningar, mikro- och makroekonomi, miljömässiga belastningar m.m. samt belysa nya alternativ till traditionellt resande. Likaså ska nationella och internationella regelsystem som gäller vid resor och uppehälle belysas.

Frågan i målen är om de aktuella utbildningarna uppfyller kraven i 9 kap. 8 § första stycket skollagen att till art och nivå väsentligen svara mot de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella program och om utbildningarna därmed är berättigade till offentligt stöd.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

De utbildningar som bolaget vill anordna och där fri körkortsutbildning ska kunna ingå som en del av det individuella valet motsvarar inte sådana nationella program där det ingår kurser som enligt Skolverkets föreskrifter gör det möjligt att ta körkort inom ramen för utbildningen, t.ex. program som kan leda fram till behörighet som yrkesförare. Det är naturligt att ett erbjudande om att kunna ta körkort inom ramen för gymnasieutbildningen måste te sig lockande även för

Mål nr
3832–3834-08

elever på nationella program som har en annan inriktning, t.ex. program som är teoretiskt inriktade. De nationella programmen inom gymnasieskolan syftar emellertid enligt skollagen till att vara grund för fortsatt utbildning på högskolenivå och för yrkesverksamhet. Frånsett sådana program som är förberedande för yrken där fordon framförs yrkesmässigt – vilket det alltså inte är fråga om här – låter sig körkortsutbildning enligt Regeringsrättens mening svårligen förena med de angivna syftena. Att körkortsutbildningen som i det nu aktuella fallet har lagts in i en kurs vars mål anges vara vidare än själva körkortsutbildningen ändrar inte den bedömningen.

De aktuella utbildningarna uppfyller därmed, enligt Regeringsrättens bedömning, inte kravet i 9 kap. 8 § skollagen att utbildningen till art och nivå väsentligen ska motsvara de kunskaper och färdigheter som gymnasieskolan ska förmedla på nationella program eller specialutformade program. Bolagets ansökan om rätt till bidrag ska därför avslås.

Susanne Billum

Kjerstin Nordborg

Lennart Hamberg

Henrik Jermsten

Olle Stenman

Annica Runsten

Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II

Föredraget 2009-09-16